

Bullying y discapacidad intelectual

«Jornada de análisis y reflexión sobre *bullying* y discapacidad intelectual»

«Maite Garaigordobil.

Catedrática de Evaluación Psicológica en la Facultad de Psicología de la Universidad del País Vasco (UPV/EHU)»

«Las conductas de acoso, ¿afectan más a las personas con discapacidad intelectual?»

Maite Garaigordobil:

Hay muy poquitos estudios, realmente, que hayan analizado un poco la incidencia diferencial del acoso sobre personas con discapacidad.

Pero sí que es verdad que, normalmente, los agresores se ceban siempre un poco con personas que son diferentes en algo.

«¿Qué papel juegan el resto de compañeros frente a la víctima de acoso y su acosador?»

Lo más habitual es que los observadores sean testigos pasivos, sean testigos mudos. Son conscientes de lo que pasa, pero no intervienen. Desgraciadamente, muchos observadores, bien por temor a que el agresor vuelva su ira contra ellos o bien, a veces, por falta de empatía con la víctima, no toman partido, no hacen nada. Su pasividad es lo que permite que se perpetúen esas situaciones.

Una de las formas de disminuir el acoso escolar en las aulas sería fomentar programas de prevención, programas para fomentar el desarrollo social y emocional en los chavales que permita, precisamente, desarrollar más la capacidad de empatía y la asertividad y la valentía para denunciar esas situaciones que muchos observadores ven, pero que muchos observadores callan. Pocas veces intervienen, desgraciadamente.

«¿Qué incidencia tienen las nuevas formas de acoso como el *ciberbullying*?»

El *ciberbullying*, efectivamente, es una nueva forma de acoso, pero, en realidad, es una nueva modalidad de hacer lo mismo. El acoso puede ser físico, puede ser verbal, puede ser social, puede ser psicológico, y ahora es todo eso, pero a través de las nuevas tecnologías, principalmente internet y los teléfonos móviles.

«Un nuevo estudio sobre *ciberbullying*»

En el estudio que estamos desarrollando queremos recoger una muestra de unos 5.000 chavales en la comunidad. Queremos ver cuáles son las conductas que se están haciendo. Estamos recogiendo información de las víctimas, los agresores y también de los observadores, de todo ese abanico de conductas de *ciberbullying* que he comentado. Queremos relacionar todo esto, los tres roles, víctima, agresor y observador, con perfiles de personalidad y también con perfiles de familia; si hay un perfil familiar o unas características de familia que generen mayor posibilidad o mayor probabilidad de ser víctima, agresor u observador.

«La importancia de la familia en la prevención del *bullying*»

La familia tiene mucho que decir y mucho que prevenir. Los padres son los primeros modelos de comportamiento. En la educación moral, el primer pilar es la familia. Por un lado, como modelos de conducta moral y, por otro lado también, como personas que están mandando mensajes de empatía, solidaridad, tolerancia, no agresión... a sus hijos para que se desarrollen como personas responsables, críticas, justas, tolerantes...

«Juana Hernández.
Orientadora del equipo específico de TGD.
Profesora asociada de la UAM.
Expresidenta de AETAPI»

«¿Qué proceso se debe seguir cuando se detecta un caso de *bullying* en una persona con discapacidad intelectual?»

Si la persona detecta algo, lo primero que tiene que hacer es ponerse en contacto con el centro y que el centro ponga en marcha un dispositivo de observación sistemático para eso, pero que no minimice.

El consejo que daría a la familia es no minimizar ningún comentario ni ningún incidente. Al contrario, es tomarlo en serio y acudir al centro para pedir que ponga en marcha el protocolo de actuación que debe tener todo centro.

El protocolo es el mismo para cualquier compañero, tenga o no tenga discapacidad, pero sí es un protocolo muy sistemático en cuanto a prevenir. Todo centro debe tener una campaña de prevención para evitar que esto ocurra. Si aun con todo, evidentemente, ocurre, sí que hay unos métodos para lograr la detección. Una vez que se confirma que es realmente un caso de acoso, inmediatamente, sin demora, hay que poner en marcha un plan de actuación. La primera medida, y de urgencia, es asegurar medidas dirigidas a la víctima para que se sienta segura y pueda participar en la vida académica; junto con medidas sancionadoras para el agresor. Se puede llevar un expediente disciplinario.

Junto con estas medidas, también son importantes las medidas educativas, tanto para

la víctima como para el agresor, porque está claro que hay que educar. No basta con sancionar y dar seguridad. Y también, cómo no, hay que hacer algo con el aula donde están esas personas escolarizadas porque está claro que el clima social del aula cuando ha habido un caso de acoso no es el que sería necesario para aprender y relacionarse. En esa aula está pasando algo. Entonces, conviene actuar en conjunto en toda el aula donde está escolarizado el alumno que está siendo victimizado y el compañero que está agrediendo.

« Gobierno vasco. Departamento de Educación, Universidades e Investigación»

«FEVAS. Federación Vasca de Asociaciones en Favor de las Personas con Discapacidad Intelectual»

***Bullying* i discapacitat intel·lectual**

«Jornada d'anàlisi i reflexió sobre *bullying* i discapacitat intel·lectual»

«Maite Garaigordobil.

Catedràtica d'Avaluació Psicològica a la Facultat de Psicologia de la Universitat del País Basc (UPV/EHU)»

«Les conductes d'assetjament afecten més les persones amb discapacitat intel·lectual?»

Maite Garaigordobil:

Hi ha molt pocs estudis, realment, que hagin analitzat una mica la incidència diferencial de l'assetjament en persones amb discapacitat.

Però sí que és veritat que, normalment, els agressors s'encrueleixen sempre una mica amb persones que són diferents en alguna cosa.

«Quin paper juguen la resta de companys davant la víctima d'assetjament i el seu persecutor?»

Allò més habitual és que els observadors siguin testimonis passius, que siguin testimonis muts. Són conscients d'allò que passa, però no intervenen. Malauradament, molts observadors, sigui per por que l'agressor llenci la seva ira sobre ells o sigui, a vegades, per falta d'empatia amb la víctima, no prenen partit, no fan res. La seva passivitat és el que permet que es perpetuïn aquestes situacions.

Una de les maneres per disminuir l'assetjament escolar a les aules seria fomentar programes de prevenció, programes per fomentar el desenvolupament social i emocional en els nans que permeti, precisament, desenvolupar més la capacitat d'empatia i l'assertivitat i la valentia per denunciar aquestes situacions que molts observadors veuen, però que molts observadors callen. Poques vegades intervenen, malauradament.

«Quina incidència tenen les noves formes d'assetjament com el *ciberbullying*?»

El *ciberbullying*, efectivament, és una nova forma d'assetjament, però, en realitat, és una nova modalitat de fer el mateix. L'assetjament pot ser físic, pot ser verbal, pot ser social, pot ser psicològic, i ara és tot això, però a través de les noves tecnologies, principalment Internet i els telèfons mòbils.

«Un nou estudi sobre *ciberbullying*»

En l'estudi que estem desenvolupant volem recollir una mostra d'uns 5.000 nanos de la comunitat. Volem veure quines són les conductes que s'estan duent a terme. Estem recollint informació de les víctimes, els agressors i també els observadors, de tot aquest ventall de conductes de *ciberbullying* que he comentat. Volem relacionar tot això, els tres rols, víctima, agressor i observador, amb perfils de personalitat i també amb perfils de família; si hi ha un perfil familiar o unes característiques de família que generen major possibilitat o major probabilitat de ser víctima, agressor o observador.

«La importància de la família en la prevenció del *bullying*»

La família té molt per dir i molt per prevenir. Els pares són els primers models de comportament. En l'educació moral, el primer pilar és la família. Per un costat, com a models de conducta moral i, per un altre, també com a persones que estan enviant missatges d'empatia, solidaritat, tolerància, no agressió... als seus fills perquè es desenvolupin com a persones responsables, crítiques, justes, tolerants...

«Juana Hernández.

Orientadora de l'equip específic de TGD.

Professora associada de la UAM.

Ex-presidenta d'AETAPI»

«Quin procés s'ha de seguir quan es detecta un cas de *bullying* en una persona amb discapacitat intel·lectual?»

Si la persona detecta alguna cosa, el primer que ha de fer és posar-se en contacte amb el centre i que el centre posi en marxa un dispositiu d'observació sistemàtic per això, però que no minimitzi.

El consell que donaria a la família és no minimitzar cap comentari ni cap incident. Al contrari, cal prendre-s'ho seriosament i acudir al centre per demanar que posi en marxa el protocol d'actuació que ha de tenir cada centre.

El protocol és el mateix per qualsevol company, tingui o no tingui discapacitat, però sí que és un protocol molt sistemàtic quant a prevenció. Cada centre ha de tenir una campanya de prevenció per evitar que això passi. Si tot i així, evidentment, passa, sí que hi ha uns mètodes per aconseguir la detecció. Una vegada es confirma que és realment un cas d'assetjament, immediatament, sense demora, s'ha de posar en marxa un pla d'actuació. La primera mesura, i d'urgència, és assegurar mesures dirigides a la víctima perquè se senti segura i pugui participar en la vida acadèmica; juntament amb mesures sancionadores per a l'agressor. Es pot portar un expedient disciplinari.

Juntament a aquestes mesures, també són importants les mesures educatives, tant per la víctima com per l'agressor, perquè està clar que s'ha d'educar. No n'hi ha prou amb sancionar i donar seguretat. I també, com no, s'ha de fer alguna cosa amb l'aula

on hi ha aquestes persones escolaritzades perquè està clar que el clima social de l'aula quan hi ha hagut un cas d'assetjament no és el que seria necessari per aprendre i relacionar-se. En aquesta aula està passant alguna cosa. Aleshores, convé actuar en conjunt a tota l'aula on està escolaritzat l'alumne que està sent agredit i el company que està agredint.

«Govern basc. Departament d'Educació, Universitats i Investigació»

«FEVAS. Federació Basca d'Associacions en Favor de les Persones amb Discapacitat Intel·lectual»